

Nr 80.

Ankom till riksdagens kansli den 13 april 1937 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för värnpliktige befälseleven N. E. Ohlson m. fl. från viss betalningsskyldighet till kronan.

(1:a avd.)

1:o) I en den 19 februari 1937 dagtecknad proposition, nr 119, har Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva (punkt 1), att värnpliktige befälseleven N. E. Ohlson må befrias från honom enligt Göta livgardes krigsrätts utslag den 18 september 1936 åliggande skyldighet att till kronan utgiva 361 kronor, samt att nämnda belopp må ur vederbörliga räkenskaper avskrivas.

Under en den 18 augusti 1936 vid Göta livgardes fästningsbataljon företagen skarpskjutning med kulspruta, därvid löjtnanten i regementet K. A. Norman tjänstgjorde såsom plutonchef och värnpliktige befälseleven N. E. Ohlson såsom gruppchef, söndersprängdes en Ohlsons grupp tilldelad kulspruta.

Med anledning härav ställdes Norman och Ohlson av vederbörande åklagare under åtal vid Göta livgardes krigsrätt under yrkande, att de måtte ådömas ansvar för tjänsteförsummelse och förpliktas ersätta kronan kostnaderna för reparation av den skadade kulsprutan med 361 kronor.

Utredningen i målet gav vid handen, att olyckan inträffat till följd av att kulsprutan använts för skarpskjutning, ehuru den varit försedd med en för skjutning med lös ammunition avsedd pipa.

Krigsrätten meddelade utslag den 18 september 1936, därvid krigsrätten förklarade, att Ohlson måste anses hava gjort sig skyldig till försummelse genom att icke före skarpskjutningens början förvissa sig om, att ifrågavarande kulspruta varit försedd med skarpskjutningspipa. Däremot ansåg krigsrätten Normans åtgärder i samband med skarpskjutningen icke kunna för honom medföra ansvar eller ersättningsskyldighet. Krigsrätten prövade rättvist att jämlikt angivet lagrum döma Ohlson för tjänsteförsummelse till arrest utan bevakning i fyra dagar, varjämte Ohlson förpliktades att ersätta kronan kostnaden för reparation av den skadade kulsprutan med 361 kronor. Krigsrättens utslag har vunnit laga kraft.

Hos Kungl. Maj:t har nu Ohlson i en den 6 november 1936 till försvarsdepartementet överlämnad skrift anhållit att bliva befriad från den honom sålunda ålagda ersättningsskyldigheten. Till stöd för ansökningen har Ohlson framhållit, dels att han vid tidpunkten för olyckan tjänstgjort vid kulsprute-

kompani endast omkring en vecka och därför varit ovan att handskas med kulsprutemateriel, dels ock att han vore medellös samt kunde påräkna egen arbetsinkomst först efter det han avslutat de studier, vilka han bedreve vid handelsskola och som beräknades pågå under en tid av omkring tre år.

Arméförvaltningens artilleri- och civila departement hava i gemensamt utlåtande den 8 december 1936 med hänsyn till förekomna omständigheter, bland annat Ohlsons ovana vid materielens handhavande, föreslagit, att Kungl. Maj:t måtte avlåta proposition till riksdagen angående efterskänkande av kronans ifrågavarande fordran.

Statskontoret har i utlåtande den 25 januari 1937 — med erinran om 1935 års riksdags i skrivelse nr 156 angående befrielse för marindirektören av första graden vid mariningenjörkåren i flottans reserv I. J. Falkman gjorda uttalande — funnit det tveksamt om den föreliggande framställningen borde bifallas. Med hänsyn till i ärendet åberopade omständigheter — särskilt sökandens bristande vana vid materielens handhavande och svaga ekonomiska ställning — ville statskontoret dock icke motsätta sig bifall till ansökningen på sätt arméförvaltningens artilleri- och civila departement föreslagit.

Departementschefen har för egen del uttalat, att han med hänsyn till omständigheterna i ärendet funnit det skäligt, att kronan avstår från sin fordran hos Ohlson på grund av omförmälda domstolsutslag.

Utskottet.

I anslutning till vad departementschefen sålunda anfört får utskottet med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställa,

att riksdagen må medgiva, att värnpliktige befälseleven N. E. Ohlson må befrias från honom enligt Göta livgardes krigsrätts utslag den 18 september 1936 åliggande skyldighet att till kronan utgiva 361 kronor, samt att nämnda belopp må ur vederbörliga räkenskaper avskrivas.

2:o) I förenämnda proposition nr 119 har Kungl. Maj:t under punkt 2:o) föreslagit riksdagen medgiva, att fänriken vid Smålands arméartilleriregemente J. J. Grapengiesser må befrias från honom jämlikt nämnda regementes krigsrätts utslag den 10 oktober 1936 åliggande skyldighet att till kronan utgiva 300 kronor, samt att nämnda belopp må ur vederbörliga räkenskaper avskrivas.

Under arméfältttjänstövningen hösten 1936 i Gävleborgs län tjänstgjorde fänriken vid Smålands arméartilleriregemente J. J. Grapengiesser såsom eldledningsofficer och förde i denna egenskap befälet över en av regementets i övningarna deltagande rekognosceringsbilar. Under återfärden från övningarna den 3 oktober nämnda år hade Grapengiesser, som avlöst automobilens ordinarie förare, omkring 10 kilometer söder om Husby i nämnda län förlorat herraväldet över bilen, vilken till följd därav lämnat vägbanan och törnat mot ett vid sidan av vägen stående träd med påföljd att bilen tillfogats vissa skador.

I anledning härav ställdes Grapengiesser av vederbörande åklagare under åtal vid Smålands arméartilleriregementes krigsrätt under yrkande, att Grapengiesser måtte fällas till ansvar för tjänsteförsummelse och förpliktas ersätta kronan kostnaderna för reparation av den skadade automobilen med 300 kronor.

Av handlingarna i målet framgår, att olyckan, som inträffat då automobilen med en hastighet av högst 35—40 kilometer i timmen framförts i en svag kurva med lösa vägkanter, synes hava berott på att Grapengiesser till följd av flera dagars ansträngande fälttjänst med få tillfällen till sömn varit uttröttad och för ett ögonblick slumrat till vid ratten.

Krigsrätten meddelade utslag den 10 oktober 1936, därvid krigsrätten fann genom vad i målet förekommit styrkt, att Grapengiesser ådagalagt försummelse i sin tjänst genom att vid ifrågavarande tillfälle brista i den omsorg och varsamhet, som till förekommande av olycksfall betingats av omständigheterna. Krigsrätten prövade förty rättvist jämlikt angivna lagrum döma Grapengiesser att för försummelse i fullgörande av tjänsteplikt hållas till arrest utan bevakning i två dagar, varjämte krigsrätten förpliktade Grapengiesser att till kronan i ersättning för skadorna å automobilen utgiva 300 kronor. Krigsrättens utslag har vunnit laga kraft.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift, dagtecknad den 24 november 1936, har Grapengiesser anhållit att bliva befriad från den honom sålunda åliggande ersättningsskyldigheten.

I en av chefen för östra arméfördelningen, jämte eget tillstyrkande yttrande, den 17 december 1936 överlämnad skrivelse har chefen för Smålands arméartilleriregemente tillstyrkt Grapengiessers framställning.

Arméförvaltningens artilleridepartement har i utlåtande den 22 januari 1937 jämväl tillstyrkt framställningen.

Statskontoret har i utlåtande den 9 februari 1937 till en början erinrat om förenämnda av 1935 års riksdag i skrivelse nr 156 angående befrielse för marindirektören Falkman från viss betalningsskyldighet gjorda uttalande. Därjämte har statskontoret anfört följande. Med hänsyn till vad riksdagen sålunda anfört samt omständigheterna i föreliggande fall hade statskontoret icke kunnat undgå att hysa starka betänkligheter mot att Grapengiessers skuld till statsverket — 300 kronor — efterskänktes. Då emellertid, såvitt av den förebragta utredningen framginge, grov vårdslöshet vid olyckstillfället icke syntes kunna läggas Grapengiesser till last och en viss hänsyn syntes böra tagas jämväl därtill att Grapengiesser, därest vagnskadeförsäkring förelegat, knappast torde hava blivit slutligt ersättningsskyldig, ville statskontoret icke motsätta sig att framställning gjordes till riksdagen om befrielse för Grapengiesser från betalningsskyldighet för det honom ådömda skadeståndsbeloppet.

Departementschefen har med hänsyn till omständigheterna i ärendet funnit det skäligt, att kronan avstår från sin fordran hos Grapengiesser på grund av omförmälda domstolsutslag.

Utskottet.

Då Kungl. Maj:ts förevarande förslag ej givit utskottet anledning till erinran, henställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att fänriken vid Smålands arméartilleriregemente J. J. Grapengiesser må befrias från honom jämlikt nämnda regementes krigsrätts utslag den 10 oktober 1936 åliggande skyldighet att till kronan utgiva 300 kronor, samt att nämnda belopp må ur vederbörliga räkenskaper avskrivas.

3:o) I förenämnda proposition nr 119 har Kungl. Maj:t under punkt 3:o) föreslagit riksdagen medgiva, att furiren vid Smålands arméartilleriregemente K. Å. Andersson må befrias från honom jämlikt krigshovrättens utslag den 25 februari 1936 åliggande skyldighet att till kronan utgiva skadestånd med 370 kronor 75 öre, samt att vederbörliga avskrivningsåtgärder må vidtagas i lantförsvarets räkenskaper.

Den 8 augusti 1935 framförde dåvarande konstapeln vid Smålands arméartilleriregemente K. Å. Andersson i tjänsteärende en av regementets personbilar å allmänna landsvägen från Säbydal till Tranås. Under färden kolliderade automobilen med ett i en vägkurva anbringat, Norra Vedbo härads vägstyrelse tillhörigt skyddsräcke, därvid räcket bröts sönder och vissa skador uppstodo å automobilen.

I anledning härav ställdes Andersson av vederbörande åklagare under åtal vid Smålands arméartilleriregementes krigsrätt under yrkande, att Andersson måtte fällas till ansvar för tjänstefel och förpliktas ersätta kostnaderna för reparation av den skadade automobilen med 370 kronor 75 öre. Härjämte yrkade vägstyrelsen ersättning med 55 kronor för skadorna å vägräcket.

Krigsrätten meddelade utslag den 5 december 1935, därvid krigsrätten fann genom vad i målet förekommit styrkt, att Andersson vid ifrågavarande tillfälle brustit i den omsorg och varsamhet, som till förekommande av olycksfall betingats av omständigheterna. Krigsrätten prövade forty rättvist jämlikt angivna lagrum döma Andersson att för oskicklighet i fullgörande av tjänsteplikt hållas till arrest utan bevakning i tre dagar, varjämte krigsrätten förpliktade Andersson att utgiva i skadestånd till kronan 370 kronor 75 öre och till Norra Vedbo härads vägstyrelse 55 kronor.

Genom utslag den 25 februari 1936 fann krigshovrätten, varest Andersson anført besvär över krigsrättens utslag, skäl ej vara anført, som föranledde ändring i överklagade utslaget. Jämlikt 30 kap. 6 § rättegångsbalken ägde Andersson ej fullfölja talan mot krigshovrättens utslag.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift, dagtecknad den 23 mars 1936, har Andersson anhållit att bliva befriad från utgivande av honom på grund av krigshovrättens utslag ådömda skadestånd.

I en av chefen för östra arméfördelningen, jämte eget tillstyrkande yttrande, den 31 mars 1936 överlämnad skrivelse har chefen för Smålands arméartilleriregemente tillstyrkt bifall till Anderssons framställning.

I utlåtande i ärendet den 21 april 1936 hava arméförvaltningens artilleri- och civila departement jämväl tillstyrkt framställningen.

Slutligen har statskontoret i utlåtande den 8 juli 1936 under erinran om Kungl. Maj:ts beslut den 3 april 1936 i anledning av riksdagens skrivelse nr 89/1936 i fråga om befrielse för förre vicekorpralen N. E. Knapasjö från viss betalningsskyldighet m. m., vilket ärende syntes statskontoret i väsentliga delar likartat med nu förevarande, tillstyrkt, att Kungl. Maj:t måtte i proposition till riksdagen föreslå, att kronans fordran hos Andersson finge efterskänkas och vederbörliga avskrivningsåtgärder vidtagas i lantförsvarets räkenskaper. Vidare har statskontoret framhållit, att i händelse av bifall till Anderssons framställning lantförsvarets anslag till extra utgifter syntes, på sätt arméförvaltningens artilleri- och civila departement föreslagit, böra tagas i anspråk för bestridande av ett belopp, motsvarande den Andersson till Norra Vedbo härads vägstyrelse ådömda ersättningsskyldigheten.

Departementschefen har för egen del anfört följande:

I anslutning till vad myndigheterna sålunda anfört och under åberopande av Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 3 april 1936, enligt vilket Kungl. Maj:t i överensstämmelse med riksdagens skrivelse den 20 mars samma år, nr 89, förordnat, bland annat, att vice korpralen N. E. Knapasjö skulle befrias från honom jämlikt krigshovrättens utslag åliggande skyldighet att till kronan utgiva visst skadestånd, som ådragits under liknande omständigheter som de nu föreliggande, finner jag mig böra tillstyrka, att Andersson, som, enligt vad jag inhämtat, numera befordrats till furir vid ovannämnda regemente men som beräknas avgå från denna anställning hösten 1937, befrias från honom enligt krigshovrättens förenämnda utslag åliggande ersättningskyldighet till kronan å 370 kronor 75 öre. Härtill torde riksdagens medgivande böra inhämtas.

I likhet med arméförvaltningens artilleri- och civila departement och statskontoret anser jag, att, därest Andersson befrias från utgivande av det kronan tilldömda skadeståndet, kronan jämväl torde böra vidkännas kostnaderna för reparationen av det Norra Vedbo härads vägstyrelse tillhöriga skyddsräcket. Härtill torde jag emellertid få återkomma, sedan riksdagens beslut i ärendet föreligger.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må medgiva, att furiren vid Smålands arméartilleriregemente K. Å. Andersson må befrias från honom jämlikt krigshovrättens utslag den 25 februari 1936 åliggande skyldighet att till kronan utgiva skadestånd med 370 kronor 75 öre, samt att vederbörliga avskrivningsåtgärder må vidtagas i lantförsvarets räkenskaper.

Stockholm den 13 april 1937.

På statsutskottets vägnar:

PETRUS NILSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 73.
